

# บทที่ 1

## บทนำ

### 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบัน การค้าขาย ซื้อขายสินค้า ถือเป็นการประกอบอาชีพอย่างหนึ่งที่สำคัญของผู้คนทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นการซื้อขายสินค้าขนาดเล็ก จนไปถึงการซื้อขายสินค้าขนาดใหญ่ อย่างเช่น เครื่องจักร เครื่องบิน เรือ เป็นต้น และปัจจุบันยังมีการซื้อขายสินค้ากันในระหว่างประเทศ เกิดขึ้นทำให้เกิดเป็นการค้าเสรีที่ผู้คนทั่วโลกสามารถซื้อขายสินค้าต่าง ๆ กันได้ มีการพัฒนาระบบในการขนส่งสินค้า การพัฒนาระบบชำระเงินต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ซื้อและผู้ขายสินค้าไม่ว่าจะอยู่ประเทศหรือทวีปไหนในโลกก็สามารถซื้อขายกันได้อย่างเสรี

สินค้าที่ซื้อขายกันนั้น ในอดีตจะเป็นสินค้าที่มีกระบวนการขั้นตอนในการผลิตไม่ยุ่งยากและไม่ซับซ้อน ใช้เวลาในการผลิตไม่นาน แต่ในปัจจุบันนั้นกระบวนการผลิตสินค้ามีความยุ่งยากและซับซ้อนมากขึ้น มีการคิดค้นเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการผลิตสินค้า เช่น การใช้เครื่องจักรในการผลิตกลไกของตัวสินค้าเองที่มีความซับซ้อนเลยทำให้กระบวนการผลิตซับซ้อนไปด้วย เป็นต้น ซึ่งสินค้าที่มีกระบวนการผลิตที่ยุ่งยากซับซ้อนนี้ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าประเภท เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องจักร ยานพาหนะต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งผู้ซื้อสินค้าบางกรณีจะไม่สามารถตรวจสอบได้เองหรือตรวจสอบได้ด้วยตาเปล่าเลยว่าสินค้านั้นผลิตมาถูกต้องหรือไม่ แข็งแรงทนทาน สามารถใช้งานได้ อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ จึงก่อให้เกิดความเสี่ยงแก่ผู้ซื้อสินค้านั้นไปว่าสินค้านั้นจะมีความสมบูรณ์เรียบร้อยหรือมีความชำรุดบกพร่องอยู่

เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป การซื้อขายระหว่างกันที่สินค้าเหล่านั้นถูกผลิตขึ้นโดยเทคโนโลยีขั้นสูงที่ผู้ซื้อหรือวิญญูชนหรือผู้บริโภค โลกไม่อาจจะทราบถึงความชำรุดบกพร่องได้โดยง่าย อีกทั้งวิธีการซื้อขายยังมีหลายรูปแบบ เมื่อพิจารณาถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้าในกรณีดังกล่าวหากมีขึ้นยิ่งส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อที่เป็นผู้บริโภคและผู้ขายที่เป็นผู้ประกอบการ ซึ่งตามปกติความสัมพันธ์จะเป็นไปในลักษณะที่ผู้ประกอบการมีสภาพที่เหนือกว่าผู้บริโภคอยู่แล้วก็จะยิ่งส่งผลให้ความไม่สมดุลระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภคปรากฏชัดเจนนยิ่งขึ้น อันอาจก่อให้เกิดปัญหาขึ้นตามมาได้ อย่างเช่นกรณีที่เกิดขึ้นบ่อยในประเทศไทย คือ การที่ผู้บริโภคซื้อ

รถยนต์มา 1 คัน แล้วใช้ไปประมาณ 6 เดือนปรากฏว่ารถยนต์มีปัญหาขึ้น ถือว่าสินค้ารถยนต์ดังกล่าวมีความชำรุดบกพร่องแต่กรณีนี้ผู้ประกอบการขอที่จะหลีกเลี่ยงไม่รับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของรถยนต์ดังกล่าว จึงเกิดมีเหตุการณ์นำรถยนต์ไปจอดแล้วทุบรถประทุ้งหน้าศูนย์บริการรถยนต์ต่าง ๆ อย่างที่เคยเป็นข่าวเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2560<sup>1</sup>

เมื่อพิจารณาถึงความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องของสินค้าตามกฎหมายของประเทศไทยนั้น กฎเกณฑ์เกี่ยวกับความชำรุดบกพร่องมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 1 หมวด 2 ส่วนที่ 2 ตั้งแต่มาตรา 472 ถึงมาตรา 474 โดยได้บัญญัติมาตราดังกล่าวไว้อย่างกว้าง ๆ เกี่ยวกับขอบเขตและความหมายของความชำรุดบกพร่อง ซึ่งในทางหนึ่งก็อาจจะส่งผลให้สามารถใช้และตีความกฎหมายได้อย่างยืดหยุ่นตามกาลเวลา ในขณะที่เดียวกันก็อาจจะสร้างความสับสนและก่อให้เกิดอุปสรรคในการบังคับใช้ได้เช่นเดียวกัน อีกทั้งมาตราดังกล่าวได้มีการบัญญัติและบังคับใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2472 ด้วยกาลเวลาที่ผ่านมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนานย่อมต้องส่งผลต่อการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏในขณะนั้นกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏในปัจจุบันย่อมแตกต่างกันมาก ทั้งในแง่เทคโนโลยี ความซับซ้อนของสินค้า พฤติกรรมของคู่สัญญา หรือวิธีการดำเนินการค้าขายก็แตกต่างกันมากในแง่เทคนิค ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์และศึกษาเปรียบเทียบเพื่อค้นหาปัญหาและวิธีการแก้ไขที่เหมาะสมเท่าที่จะเป็นไปได้เกี่ยวกับความชำรุดบกพร่องของสินค้า เพื่อให้บทบัญญัติของกฎหมายมีความชัดเจนเพียงพอในการคุ้มครองผู้บริโภคในสัญญาซื้อขายในกรณีที่สินค้านั้นชำรุดบกพร่อง ซึ่งผู้วิจัยได้พบประเด็นปัญหาต่าง ๆ หลายประการด้วยกัน

ประการแรก เมื่อพิจารณานิยามความชำรุดบกพร่องจากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายที่ปรากฏตามความในมาตรา 472 วรรคหนึ่ง<sup>2</sup> แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะพบว่า ไม่มีการกำหนดนิยามของคำว่า “ชำรุดบกพร่อง” เอาไว้ จึงก่อให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษาเกี่ยวกับความชำรุดบกพร่องได้ โดยเมื่อพิจารณาจากแนวคำพิพากษาฎีกา พบว่า ศาลได้ตีความการส่งมอบทรัพย์สินที่ซื้อขายกันว่า “ต้องเป็นการส่งมอบที่ปราศจากความชำรุดบกพร่อง” เช่น คอมพิวเตอร์ทำงานได้ไม่ครบทุกระบบตามที่ตกลง เครื่องสูบน้ำขาดอุปกรณ์ไม่สมบูรณ์ รถยนต์มีกลิ่นเหม็น เป็นต้น ซึ่งกรณีดังกล่าวจะทำให้เกิดความชำรุดบกพร่องเนื่องจากไม่เป็นไปตามสัญญาซื้อขาย

<sup>1</sup> ไทยรัฐ. (2560). *ข่าวหม่มบุกทุบรถ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.thairath.co.th/content/884485> [2561,20 ตุลาคม].

<sup>2</sup> ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 วรรคหนึ่ง “ในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งขายนั้นชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติที่ดี ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาก็ดี ท่านว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบ”

ทรัพย์สินที่ปราศจากความชำรุดบกพร่อง แต่ในกรณีดังกล่าวต้องพิจารณาระหว่างการผิดสัญญาและความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องด้วย เนื่องจากความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องเป็นกรณีที่มีการชำระหนี้แก่กันแล้วแต่หนี้ที่ชำระแก่กันไม่สมบูรณ์ แต่ในกรณีที่เป็นการผิดหน้าที่ตามสัญญานั้นอาจจะเป็นกรณีที่ชำระหนี้เป็นอย่างอื่น คือ คนละประเภทกับที่ตกลงไว้ก็ได้ ซึ่งจะมีข้อแตกต่างกันในเรื่องความหมาย และอีกตัวอย่างหนึ่ง คือ กรณีที่ไปซื้อสินค้าและต้องนำมาประกอบเอง อย่างเช่น เฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ เมื่อซื้อสินค้านั้นสินค้านั้นมีความสมบูรณ์ไม่ชำรุดบกพร่อง แต่คู่มือในการประกอบสินค้านั้นผิด ทำให้เมื่อประกอบแล้วสินค้านั้นมีความเสียหาย เช่นนี้ถือว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่องหรือไม่

ประการที่สอง ในเรื่องของช่วงเวลาการมีอยู่ของความชำรุดบกพร่องของสินค้าและภาระการพิสูจน์ ซึ่งบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้บัญญัติไว้ว่า ความชำรุดบกพร่องที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบนั้นได้แก่ความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ในเวลาใด ประเด็นปัญหาเรื่องเวลาที่ความชำรุดบกพร่องมีอยู่จะเป็นจุดแบ่งว่าในขณะใดผู้ขายจำเป็นต้องรับผิดชอบกับความชำรุดบกพร่องอยู่ ซึ่งความชำรุดบกพร่องอาจเกิดขึ้นได้ในเวลาที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งปัญหาก็คือ ในปัจจุบันนี้สินค้านั้นมีความซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อความซับซ้อนของความชำรุดบกพร่องด้วย โดยในบางกรณีทรัพย์สินนั้นอาจจะแสดงความชำรุดบกพร่องออกมาหลังจากใช้ไปได้ไปไม่นานนัก จากกรณีนี้หากคดีไปสู่ศาล ผู้ซื้อสินค้าจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าสินค้านั้นชำรุดบกพร่องมาตั้งแต่ต้นแต่เพียงแสดงอาการออกมาภายหลัง เนื่องจากสภาพปัจจุบันสินค้านั้นมีมากมายและมีความซับซ้อนในกระบวนการผลิตมากขึ้น ดังนั้น การที่กำหนดให้เวลาที่ความชำรุดบกพร่องมีอยู่และภาระการพิสูจน์ก็ไม่ควรจะตกแก่ผู้ซื้อมากนัก

ประการที่สามในเรื่องของกำหนดอายุความฟ้องคดีเรียกให้ผู้ขายรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่อง โดยให้ฟ้องได้ภายใน 1 ปีนับแต่เวลาที่พบเห็นความชำรุดบกพร่องนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 474<sup>3</sup> ด้านหนึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่แน่นอนขึ้นทางฝ่ายผู้ขาย เพราะผู้ขายไม่มีทางรู้ได้เลยว่าเมื่อใดตนจะพ้นจากความรับผิด ส่วนทางผู้ซื้อนั้นก็จะได้หลักประกันว่าอาจฟ้องเรียกให้ผู้ขายรับผิดชอบได้ภายใน 1 ปี นับแต่เวลาที่พบเห็นความบกพร่อง แต่ในทางปฏิบัติ หากผู้ซื้อพบความชำรุดบกพร่องหลักจากใช้ทรัพย์สินไปแล้ว 5 ปี และต้องการให้ผู้ขายรับผิดชอบ ผู้ซื้อย่อมมีหน้าที่นำสืบว่าความชำรุดบกพร่องนั้นมีอยู่ก่อนหรือในเวลาที่ทำสัญญาซื้อขายกัน ซึ่งทำได้ยากในทางปฏิบัติ

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับความชำรุดบกพร่องของสินค้าขึ้น เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาให้ผู้บริโภคได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย

<sup>3</sup>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 474 “ในข้อรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องนั้น ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่เวลาที่ได้พบเห็นความชำรุดบกพร่อง”

กรณีสินค้าที่ซื้อมานั้นมีความชำรุดบกพร่อง และเป็นการปรับปรุงกฎหมายให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

## 1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา ความหมายของความรับผิดในความชำรุดบกพร่องของสินค้า และการคุ้มครองผู้บริโภค
2. เพื่อศึกษาถึงหลักเกณฑ์ของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในความชำรุดบกพร่องของสินค้าตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาถึงความแตกต่างเกี่ยวกับความรับผิดในความชำรุดบกพร่องของสินค้าตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ
4. เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาของความรับผิดในความชำรุดบกพร่องของสินค้า
5. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดในความชำรุดบกพร่องของสินค้า

## 1.3 สมมติฐานของการศึกษา

กฎหมายประเทศไทยบัญญัติเรื่องความชำรุดบกพร่องของสินค้าไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 ถึงมาตรา 474 ซึ่งเมื่อพิจารณาตามมาตราดังกล่าวพบว่าการใช้และการตีความกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องของไทยพบว่ามีประเด็นที่ก่อให้เกิดปัญหาอยู่พอสมควร โดยปัญหาในเรื่องนิยามของความชำรุดบกพร่องตามมาตรา 472 พบว่า ไม่มีการกำหนดนิยามของคำว่า “ชำรุดบกพร่อง” เอาไว้ จึงก่อให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษาเกี่ยวกับความชำรุดบกพร่องได้ ปัญหาในเรื่องของช่วงเวลาการมีอยู่ของความชำรุดบกพร่องของสินค้าและการพิสูจน์ว่าในขณะที่ใดผู้ขายจำเป็นต้องรับผิดชอบกับความชำรุดบกพร่องอยู่ ซึ่งความชำรุดบกพร่องอาจเกิดขึ้นได้ในเวลาที่แตกต่างกันออกไป โดยปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อให้เกิดความชัดเจนและคุ้มครองผู้บริโภค และอีกหนึ่งปัญหาเป็นปัญหาอายุความในการฟ้องร้องคดี เนื่องจากตามที่กฎหมายไทยกำหนดไว้มีอายุความ 1 ปี แต่อย่างไรก็ตามความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นอาจจะเกิดขึ้นหลังจากซื้อมาแล้วมากกว่า 1 ปี ทำให้ตรงนี้เป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเปรียบเทียบปัญหาดังกล่าวในกฎหมายไทยกับกฎหมายของต่างประเทศว่ากรณีของต่างประเทศนั้นเป็นอย่างไร ใครต้องรับผิดชอบหรือไม่ และหลัก

กฎหมายของต่างประเทศเป็นอย่างไร ศาลของต่างประเทศพิพากษาว่าอย่างไร จึงทำให้เกิดสมมติฐานว่า หากนำหลักเกณฑ์แนวทางกรณีปัญหาดังกล่าวที่ศาลต่างประเทศวินิจฉัยไว้มาเปรียบเทียบกับปรับใช้กับของประเทศไทย คงจะเกิดแนวทางการแก้ไขปัญหาในเรื่องดังกล่าวได้อย่างชัดเจน และเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

#### 1.4 ขอบเขตการศึกษา

สารนิพนธ์ฉบับนี้ได้มุ่งเน้นที่จะทำการศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด ของความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้าและการคุ้มครองผู้บริโภค โดยทำการศึกษาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 รวมถึงการศึกษาหลักเกณฑ์จากบทความทางวิชาการต่าง ๆ ศึกษาเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์ของต่างประเทศ โดยจะทำการนำข้อมูลที่ได้ศึกษามาวิเคราะห์ถึงความถูกต้องและความเหมาะสมในการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

#### 1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

สารนิพนธ์ฉบับนี้ได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้า วิจัย และรวบรวมข้อมูล โดยการวิจัยเอกสาร ศึกษาจากตำรา บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย ด้วยทฤษฎี การศึกษาข้อมูลจากกฎหมายของต่างประเทศ ตลอดจนคำพิพากษาของศาลในประเทศไทยและในต่างประเทศ รวมทั้งการค้นคว้าจาก Internet เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหา พร้อมเสนอแนวทางการแก้ไขหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ตามกฎหมายที่ยังมีปัญหาลูก

#### 1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงประวัติความเป็นมา ความหมายของความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า และการคุ้มครองผู้บริโภค
2. เพื่อให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้าตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

3. เพื่อศึกษาถึงความแตกต่างเกี่ยวกับความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้าตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ
4. เพื่อให้ทราบถึงปัญหาของความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า
5. เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า